

151. L'escarment del faldiller (l'Alguer)

Informador: Anna M. Caria

Edat: 78 anys

Transcriptors: J. Veny, L. Pons

Enquestador: Lúdia Margarit

Data: 8 abril 1993

Observació: Enregistrament en casset

151

L'escarment del faldiller

(l'Alguer)

af,ɔ ma l di'eva l lu dw,eɲu de la k,aza d ont ,ez nat 'el l i al'ora (...) ka
 parsig,iva t,otaz laz miɲ,onaz b'eɫas l paɲ'ava l sa n ,ez anamur,ati pre
 z,empre de t'u l i an,avan an kamp'ana n,avan l i di,eva k,eɟa miɲ'ona l 'o ba l
 a m,i akef 'ɔma l asta s,emptra van'int l i ma d,iw ka ma v'ol l gw,aj a t'u mi
 di,eva l i vist,ivan al'ora de k,on laz aspaɲ'oras a r aɫg'e l ama raz gun'eɫas l
 a s,otaz br'aɲkas l l,eɲu a dam'unt i: l vist,iras pro^{pr} k,on naz aspaɲ'oras l
 <1> fet ast,a ke: l davant'al l lu dʒ,akɪ tan,ivan t'otas l pr,ɔprjo vist,iras a ra
 katal'ana l <2> i all'ora l ak,eɟa miɲ'ona l (...) f,iɫa s'ora l (...) f,iɫa 'unika l i
 di,eva 'o ba l ve s'emptra l ve l ma vol d,a um munt,o de mun'era l i kw,anta
 mun,era ta vol d'a? l i ma vol d,a siɲkw,anta sk'uts l siɲkw,anta sk'uts l son ll
 p'ero l pe una miɲ,ona de divujt 'aɲz ez masa p'ok l i al,ora s'aj v,ol ke i d'iɲi l
 s,ent ask'uts l i all,ora dʒa ke t,onna van'i d,iɲi sent ask'uts l ekk^o l f,ez af'i l
 al,ora k,onta ke ak,eɟa miɲ'ona l dʒa k ,era k,ara v,olta lu p,a'a e ra m'a'a l
 munt,avan a la v'iɲa l dʒ,a kumpr,enz i t'ot l no? l a kultiv,a la v'iɲa l i ak,eɟa
 miɲ'ona est,ava j prepar,a wm p'oki l de baɲap'a l de k,oz a de maɲʒa p'e l
 kw,ante ɫav,ava m'a l i a d'iti l o b'a l no s,api k ,es turn,at a van'i l i m a d, it ke
 dʒ,a s akunt,enta tamb'e de s,ent ask'uts l b'asta l ke eɫ t'enggi am m,i l s'i i a
 d, it l pr,en apuntam,ent i a d'iti l pe tal d'ia l all'ora l l aɫg,e sa uz,avan la
 rukun'eras ll la rukun,eraz de ra v,ora de ɫ'its <3> no l luz 'aɲguls l f,edz a
 pr'ans l pe puz,a lus pr'ats l no pek,o j ,era l astalʒ'era ll <4> e: l i l,eɲu i e,a la
 rakun'era l ke kunt,ava ke ɫ,a j puz,avan lu p'a l la s'ukura, l lu kaf'e l i
 all,ora i a d,iti a 'a muɫ'e l tu t am,agaz a 'a rukun'era l i j'ɔ m am,ak a s,ota
 deɫ ɫ'it l ak'eɫ l akef 'ɔma l el t,ote kunt,ent ez an,at am al s,ent ask'uts l i 'a l
 pik,at i a d'iti l dʒ,a puk antr'a l si saɲ'o l 'entri l 'eɫa l k ,era wna d'ea l k,eɟa
 miɲ'ona l i eɫ al,ora dʒa ses pr'onta l dʒa ta k'olgaz ama m'i l si saɲ'o ll al,ora
 i a d'iti l la mun'era l pal t,e kunt,a dam,un del kum'o l lu kum,o dʒa sab,ew
 koza 'e l no? l k,onti la mun,era dam,un del kum'o l i d,eɟj anak,i dam'un l pe

<1> Segon informador: «... davantal».

<2> Tercera informadora: «Un costum».

<3> Tercera informadora: «Com una ximenera».

<4> Una altra veu: «La raconera». Aquesta variant *raconera* influeix en la pronunciació [rakun'era], única en aquest text, de la informadora.

151

L'escarment del faldiller

(l'Alguer)

Això me'l dieva* lo* duenyo* de la casa d'ont* és nat ell,¹ i alhora* [ha dit] que
 perseguiva* totes les minyones belles. Pagava. Se n'és enamorat, per exemple, de tu.
 I anaven en campanya,* anaven. I dieva* aqueixa minyona: —«O ba,* a mi aqueix
 home està sempre venint i me diu que me vol». «Guai* a tu, mi!»* —dieva.* I viste-
 ven* alhora* de com les espanyoles a l'Alguer, amb les gonelles* a sota blanques,
 lego* a damunt, i vistides* pròprio* com les espanyoles.

Fet està que el davantal, lo* jac,* teniven* totes, pròprio* vistides* a la catalana.

I alhora* aqueixa minyona [era] filla sola, ... filla única. I dieva:* —«O ba.* Ve
 sempre, ve, me vol dar un muntó* de moneda».* —«I quanta moneda* te vol dar?».
 —«I me vol dar cinquanta escuts». —«Cinquanta escuts són ... Però, per una minyona
 de divuit anys és massa poc». —«I alhora,* assai* vol que hi* digui: "Cent escuts". I
 alhora,* ja que torna a venir, dic: "Cent escuts"». —«Ecco.* Fes així». Alhora* conta
 que aqueixa minyona, ja* que era cada volta ... lo* pare i la mare muntaven a la vinya
 —ja comprens tot, no?—, a cultivar la vinya. I aqueixa minyona estava a hi preparar
 un poc de banyapà,* de cosa de menjar per quant* llevaven* mà. I ha dit: —«O ba,*
 no sap que és tornat a venir i m'ha dit que ja s'accontenta també de cent escuts. Basta
 que ell tengui* a mi». «Sí, —hi* ha dit. Pren apuntament —hi* ha dit— per tal dia».
 Alhora* a l'Alguer s'usaven les roconeres,* les roconeres* de la vora dels llits.

No, los* ànguls* fets a plans, per posar los* plats, no, pecó* hi era l'estalgera.*
 Eh,² i lego* hi era la raconera que comptava que allà hi posaven lo* pa, la súcura,*
 lo* cafè. I alhora* hi* ha dit a la muller: —«Tu t'amagues a la roconera* i jo m'amag
 a sota del llit». Aquell, aqueix home, ell tot content és anat amb els cent escuts i ha pi-
 cat i ha dit: —«Ja puc entrar?» —«Sí, senyor, entri». Ella, que era una dea aqueixa
 minyona; i ell alhora* —«Ja sés* prompta? Ja te colgues amb mi?» —«Sí, senyor».
 Alhora* hi* ha dit: —«La moneda* però té [de] comptar damunt del comó* —lo*
 comó* ja sabeu cosa* és, no?—; compti la moneda* damunt del comó* i deixi ena-

1. Referència al faldiller protagonista de la història.

2. Indica assentiment.

k'oza | al,ora uz,avan luz ant'idz a puz,a | la tʃ'ik^araz dam,un del kum'o | kom
,una gwarnisj'o || aʃi k'e | la m'ara | amag,ara | rukun'e^r i lu p,ara s,ota λ λ'it
|| aʃi k'e | akef ʔma di'eva | fel l'eyu | fel l'egu | a ta daspuλ'a | fel l'egu || s,i
saj'o | a d,ik ke di'eva | sa n tr,ew lu dʒ'ak || no no no n'o | azbr'igat |
azbr'igata || si saj'o | dʒa f,az leyu | kwant ez ariβ'at | uzavan ʔaz mur,andez
λ'ongas | al'ora || kwant ez arib'at | ke n j a tr,ed l ,ultima gun,eλa br'aŋka | j
arib,ant a raz mur'andas | n ,iʃi | p,ara de s,ota deλ λ'it || am um m,aniki de
marap'ik | i ri d,ona kef 'aŋdʒu | ,akef 'aŋdʒu | l,egu sa uz'ava | am murin'a | lu
frum,ent aŋ k'aza | laz m,ʔraz am al mur'endu || i all,ora j a d'it | ,ara lu
mur'endu va rap'ʔs || i an akef 'ʔma | i a pr,ez lu s,ent ask'uts | l a λig,at a ra
m'ʔra | kw,an sa farm'ava | d,uaz bastun'aras || i al'ora ,i a d'it | 'ekko la
mun,era de ra δ'ot | a 'el | kwant ,er alb,ante l d'ia | li a d'it | l'ara v,ez a k,aza
t'ua || li a d'it | i arak,oldatan ke las f,iλaz de 'altri | l'az d,eʃis | ke l un,ʔ no sa
p,aga m alz ask'uts | ke sa p'aga | an,ant a ʔalt'a

quí* damunt», pecosa* alhora* usaven los* antics a posar les xicres damunt del
comó* com una guarnició. Així que la mare amagada a la roconera* i lo* pare sota el
llit. Així que aqueix home dieva:* —«Fes lego,* fes lego* a te despullar; fes lego».*
—«Sí, senyor», —ha dit que dieva.* Se'n treu lo* jac.* —«No, no, no, esbriga't,*
esbriga-te».* —«Sí, senyor, ja faç lego».* Quant* és arribat —usaven les mudandes*
llongues alhora—,* quant* és arribat que n'hi ha tret l'última gonella* blanca i, arri-
bant a les mudandes,* n'ixi* el pare de sota del llit amb un mànec de marrapic* i li
dóna aqueix anjo,* aqueix anjo,* lego* s'usava a molinar* lo* forment en casa, les
moles amb el molendo.* I alhora* hi* ha dit: —«Ara lo* molendo* va a repòs». I a.n*
aqueix home hi* ha pres los* cent escuts, l'ha lligat a la mola; quan se fermava,* dues
bastonades. I alhora* hi* ha dit: —«Ecco* la moneda* de la dot». A ell, quan era
albant* el dia, li ha dit: —«Ara vés a casa tua* —li ha dit— i arrecorda-te'n* que les
filles d'altri, les deixis, que l'honor no se paga amb els escuts, que se paga anant a
l'altar».